

Н.В. Сабліна, к.е.н., доц., кафедри фінансів ХНЕУ ім. Семена Кузнеця
Є.А. Зубенко, студентка фінансового факультету ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Анотація. В ринкових умовах господарювання, що характеризуються високою нестабільністю, ефективно управління передбачає впровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу, що забезпечує координацію функціонуючих підсистем управління на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності. Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику, збереженні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Статтю присвячено дослідженню теоретичних аспектів фінансового контролінгу на підприємстві як складової системи ефективного управління підприємством, що забезпечує стійке фінансове функціонування підприємства. На підставі проведеного теоретичного аналізу наукових підходів сучасних економістів визначено сутність «фінансів» та «контролінгу» в формуванні дефініції «фінансовий контролінг».

Ключові слова: фінанси, контролінг, фінансовий контролінг.

Вступ. Ринкові умови господарювання сприяють активізації підприємств до економічного зростання, розширення діяльності, удосконаленню технологій, диференціації та диверсифікації виробництва. Ускладнення середовища, в якому функціонує підприємство, збільшення інформаційних складових прийняття рішень та ускладнення обсягу та змісту інформації необхідної для якісного управління визначають необхідність впровадження нових методів та інструментів управління фінансами суб'єктів підприємництва. Фінансовий контролінг є одним з інструментів, що відповідає умовам господарювання та об'єднує процеси обробки фінансової інформації, аналізу, планування, контролю та координації фінансів підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню фінансового контролінгу приділили у своїх працях такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як: Стефаненко М.М. [1, с. 26], Набієва Л.Ю. [1, с. 26], Балабанова Л.В. [2, с. 15], Давидович І.Є. [3, с. 13], Килимнюк В.Б. [4, с. 47], Гізатулліна О. М. [5] та інші. Проте, подальшого дослідження потребують питання, пов'язані з аналізом підходів щодо сутності фінансового контролінгу та його функцій. Тому вирішення даного питання є актуальним.

Мета статті. Уточнення окремих положень щодо сутності фінансового контролінгу на основі синтезу та аналізу теоретичних положень та методичного інструментарія контролінгу та фінансів.

Виклад основного матеріалу. Економічні відносини суб'єктів господарювання в значній своїй частині є фінансовими, тому необхідним є дослідження фінансового аспекту контролінгу. Контролінг є цілісною системою і підсистема фінансового контролінгу відтворює її структуру в функціональному розрізі з врахуванням особливостей, викликаних специфікою сфери фінансових відносин. Для більш ґрунтовного аналізу сутності фінансового контролінгу у контексті вирішення поставленої мети необхідно проаналізувати поняття «фінанси» і «контролінг».

На сьогодні існує два основні підходи щодо визначення сутності фінансів та функцій, які вони виконують: розгляд їх на макро та мікроекономічному рівнях. Існуючі бачення вчених-економістів щодо визначення сутності категорії «фінанси» зводяться до наступного.

Казак А.Ю. розглядає фінанси як обумовлену фактом існування держави і необхідністю виконання останньою своїх функцій система грошових відносин, що має державно-владну форму прояву, що виражає перерозподіл вартості ВВП і цілеспрямоване формування на цій основі загальнодержавних грошових фондів (доходів) відповідно до суспільних потреб [4, с. 47].

Родионова В.М. вважає, що фінанси - це грошові відносини, що виникають у процесі розподілу і перерозподілу вартості валового суспільного продукту і частини національного багатства в зв'язку з формуванням грошових доходів і накопичень у суб'єктів господарювання і держави і використанням їх на розширене відтворення, матеріальне стимулювання працюючих, задоволення соціальних та інших потреб суспільства [4, с. 47].

Сабанти Б.М. схиляється до того, що фінанси - це система грошових відносин з приводу формування та використання фондів, необхідних державі для виконання своїх функцій [7, с. 48].

Шеремет А.Д. стверджує, що фінанси - це система грошових розподільних відносин, з приводу утворення та використання фондів грошових коштів, доходів і накопичень в учасників суспільного відтворення [7, с. 48].

Проведений аналіз теоретичних аспектів, які відображають погляди вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів дозволив зробити висновок, що категорія «фінанси» переважно трактується як економічні відносини, пов'язані із створенням, розподілом і перерозподілом ВВП в грошовій вартості. Відносини такого плану визначаються фінансовим правом і, вочевидь, це занадто вузько для розуміння сутності грошей у всьому спектрі можливих аспектів. Тому не дивно, що ряд авторів відзначає статичність розподільної концепції, в той час як одними з характерних ознак фінансової сфери є - динаміка, і рух коштів [6, с. 73].

Аналізуючи існуючі позиції, можна сформулювати наступне визначення поняття фінансів. Фінанси - це регульовані у визначеному правовому полі за допомогою спеціальних методів, особливих прийомів та

інструментарію потоки коштів, вимірювані в грошовому еквіваленті, циркулюючих в національній економіці через створювану на макро і мікрорівні систему фондів і, в кінцевому рахунку, забезпечують здійснення процесів формування, розподілу, перерозподілу ВВП, національного доходу і національного багатства і супроводжуються виникненням економічних відносин між усіма учасниками цих процесів.

Досліджуючи сутність категорії «контролінг» зазначимо, що в Україні термін «контролінг» прийшов з європейських країн на початку 90-х років ХХ ст. і пов'язано це з переходом країни до ринкових відносин та необхідністю забезпечення успішного функціонування суб'єктів підприємницької діяльності. Тривалість періоду ефективності функціонування залежить від своєчасності, чіткості та правильності управлінських рішень, що є неможливим без раціональної системи управління на підприємстві. Контролінг пов'язаний майже з усіма структурними підрозділами підприємства і забезпечує керівництво оперативною аналітичною інформацією фінансово-господарської діяльності в процесі прийняття управлінських рішень як оперативного характеру, так і на перспективу. Тож успішність функціонування підприємства в мінливих умовах господарювання залежить від раціонального використання інформаційних ресурсів, можливості інтегрувати їх в єдину систему управління, що забезпечує контролінг.

В зарубіжній літературі існує велика кількість визначень контролінгу: як керівна концепція ефективного управління підприємством та забезпечення його довгострокового існування (Э.Майер), як система управління (Рудольф Манн), як функція підтримки бізнесу (Р.Герснер), як управління прибутком (П.Хорват) і т.ін.

Дослідження літературних джерел свідчить, що серед представників різних наукових шкіл немає єдності у трактуванні цілей, сутності й функцій контролінгу. Проблема полягає в тому, що з одного боку, одна й та сама дефініція досить часто окремими авторами трактується по-різному, а з другого – один і той самий функціональний інструментарій характеризується різними термінами. Аналіз найцитованіших американських, німецьких, українських та російських видань дає змогу зробити висновок, що комплекс функцій, спрямованих на інформаційну підтримку менеджменту (фінансового менеджменту) підприємства різними авторами позначається як контролінг, управлінський облік або управлінський контроль.

Так, наприклад, Л. Сухарева та С. Петренко, як представники вітчизняної школи менеджменту, стверджують, що контролінг для України не є новим поняттям, адже вивчивши його сутність, можна виявити багато елементів систем, які мають місце в теорії і практиці вітчизняного обліку, наприклад, облік за видами витрат, центрами витрат та відповідальності, обсягів калькулювання; нормативний облік; система внутрішнього господарського розрахунку; системи аналізу, планування і контролю. На їх погляд, неправомірно було б вважати контролінг чимось зовсім невідомим для українських підприємств. Інша справа – ефективність сукупного функціонування елементів системи як єдиного цілого у досягненні поставленої мети [6, с.165].

Відомі представники німецької економічної школи (Й. Вебер, Г. Кюппер, Д. Хан, П. Хорват, К. Штайнле та інші) під поняттям «контролінг» здебільшого мають на увазі систему координації планування і контролю або інформаційної підтримки менеджменту. У німецькомовній професійно-орієнтованій літературі, присвяченій контролінгу, поняття «управлінський облік» та «управлінський контроль» зустрічаються досить рідко. Ці терміни вживаються переважно як синоніми при характеристиці процесу обліку й аналізу доходів і витрат. Управлінський облік за цим підходом є складовою системи контролінгу на підприємстві [7, с.179].

Найавторитетнішими представниками американської школи контролінгу в європейському розумінні вважаються Р. Ентоні, Р. Хілтон, Р. Каплан, Ч. Хорнгрен. На відміну від німецьких колег, у своїх працях вони оперують здебільшого поняттями «управлінський облік» та «управлінський контроль». Як синонім до цих термінів інколи вживається також поняття «контролінг». Р. Ентоні та Д. Янг відстоюють позицію, за якою інформаційне забезпечення менеджменту, планування і контроль є компетенцією управлінського обліку. Інший підхід, сформований Ч. Хорнгреном, полягає у тому, що управлінський облік є складовою системи управлінського контролю. Трактують контролінг як системи, орієнтованої на облік, зустрічаємо у працях окремих вітчизняних авторів. Так, професор В. В. Сопко фактично отожднює контролінг із внутрішньогосподарським (управлінським) обліком, завданням якого є розкриття відповідності або невідповідності витрат бізнес-плановим показникам [7, с. 187].

Слово контролінг походить від англійського – контролювати, управляти, яке у свою чергу, є похідним від французького слова, що означає «реєстр, список перевірки». Але, незважаючи на те, що найповніше його система уперше була описана і застосована у США, в англомовних джерелах термін «контролінг» практично не використовується.

Щодо змісту категорії «контролінгу», то судячи з зарубіжної та вітчизняної літератури, контролінг – це поняття дуже широке, і тільки на перший погляд, асоціюється зі словом «контроль». Контролінг не зводиться до простої системи контролю, а охоплює значно ширшу сферу діяльності підприємства, оскільки контролінг – це і система спостереження, й вивчення поведінки економічного механізму конкретного підприємства та розробки шляхів для досягнення мети, яку воно ставить перед собою, і система, орієнтована на майбутній розвиток підприємства [7, с.198].

Отже, контроль переважно спрямований у минуле, на встановлення помилок і прорахунків, а контролінг – на управління майбутнім для забезпечення тривалого й успішного функціонування суб'єкта господарювання.

На думку російських науковців, Є. Ананькіної та С. Данилокіна, контролінг виступає системою управління підприємством, орієнтованою на результат. З цього боку, задача контролінгу міститься в

перетворюванні цільових установок в заходи по їх здійсненню і ідентифікації відхилень, а також в забезпеченні реакції на них. Відправним моментом організації контролінгу є планування та співставлення фактичних показників із запланованими [6, с.206].

Отже, визначення контролінгу буде наступним: контролінг – це система інструментів, методів і технологій для підтримки оперативного і стратегічного управління організацією з метою максимізації продуктивності.

Головною метою контролінгу є побудова системи прийняття і реалізації управлінських рішень на основі оцінки господарської ситуації для забезпечення ефективної діяльності підприємства та отримання оптимального фінансового результату. Основними завданнями системи контролінгу слід вважати: планування (методологію і організацію); облік (збір та обробку інформації); контроль (порівняння планових і фактичних значень показників); сервісне забезпечення управління (збір, обробку, інтерпретацію, консультування); спеціальні системи спостереження (маркетинг, моніторинг змін у зовнішньому середовищі).

Якщо контролінг забезпечує розвиток та ефективність функціонування економічної системи підприємства, то фінансовий контролінг зорієнтований на вирішення фінансових завдань; оцінку рівня результатів фінансової діяльності; формування оперативних управлінських рішень щодо стабілізації фінансової діяльності підприємства відповідно до поставлених цілей; координацію фінансових планів, завдань і показників фінансового розвитку. Тобто, фінансовий контролінг як важливий елемент системи загального контролінгу, вирізняється спрямованістю і обсягом охопленої діяльності.

Фінансовий контролінг допомагає здійснити правильне, якісне та ефективне управління фінансами підприємств, а саме підвищити ефективність виробництва та розподілу продукту, що є одним із головних завдань, які покладаються на фінансовий менеджмент [5]. Це підтверджує той факт, що фінансовий контролінг є важливим компонентом при здійсненні фінансового менеджменту.

З метою визначення сутності цього поняття доцільно систематизувати погляди вчених за спільними ознаками, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Визначення поняття «фінансовий контролінг»

Автор	Сутність
Лаута Ю. С., Герасимов Б. І. [8, с. 26]	являє собою контролюючу систему, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених та прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію.
Басанцов І. В. [9, с. 433]	це постійно діюча система контролю, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках економічної діяльності державних підприємств, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від запланованих і прийняття управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію.
Рябенков О. В. [10, с. 275]	функціональна система підтримки фінансового менеджменту, яка передбачає комплексне використання методик та інструментів бюджетування, планування, внутрішнього контролю, інформаційного забезпечення та ризик-менеджменту для оцінки загального фінансового стану підприємства, вчасного виявлення відхилень від запланованих показників та оперативного реагування на вплив негативних факторів і їх своєчасну нейтралізацію з метою забезпечення позитивного довгострокового ефекту.
Григорів О. О. [7]	підсистема контролінгу, що здійснює орієнтоване на результат управління фінансами підприємства за допомогою використання методів і інструментів фінансового менеджменту, забезпечення безперервного потоку внутрішньої і зовнішньої інформації для ухвалення управлінських рішень.

Таким чином, зміст фінансового контролінгу полягає в формуванні фінансової стратегії та політики підприємства, участь у фінансовому бюджетуванні, запобігання негативних наслідків рішень і дії, збір та обробка інформації про діяльність підприємства в фінансовій оцінці, раціональність формування та використання фінансових ресурсів підприємства відповідно розроблених програм діяльності, формування рекомендацій щодо підвищенню ефективності діяльності.

Тому в якості основних завдань фінансового контролінгу слід зазначити: забезпечення умов залучення фінансових ресурсів; розподіл і використання ресурсів у відповідності з реальними потребами, здійснення контролю за рухом грошових коштів, створення центрів відповідальності прибутку і здійснення діяльності, спрямованої на досягнення стратегічних цілей підприємства, створення інтегрованої системи управління ризиками.

Сутність, функції та завдання фінансового контролінгу зазвичай залежать від специфіки діяльності підприємства, масштабів його діяльності. Карцева В. В. в своїй роботі «Фінансовий контролінг в системі фінансового менеджменту» ґрунтовно дослідила та узагальнила сутність і значення фінансового контролінгу через його функції [11] (табл. 1).

Таблиця 1. Функції фінансового контролінг [11]

Автор	Функції фінансового контролінгу								
	Планування	Координація	Облік	Аналіз	Управління	Моніторинг	Вн.консалтинг	Організація	Контроль
Лаута Ю. С., Герасимов Б. І.		+			+				+
Басанцов І. В.	+				+				+
Григорів О. О.		+							
Ліпич Л. Г., Гадзевич І. О.	+							+	+
Коковіхіна О. О.					+				
Приймак С. В.	+		+		+				+

Залежно від цілей, функцій та інструментарію у спеціальній економічній літературі фінансовий контролінг поділяють на *стратегічний* та *оперативний*.

Фінансові проблеми, які виникають у суб'єктів господарювання, досить часто зумовлені відсутністю у керівництва чітких стратегічних цілей розвитку, довгострокових фінансових планів та нерозумінням місії суб'єкта господарювання. Як наслідок, у підприємства виникають складнощі з визначенням потреби в капіталі та інших видах ресурсів, потужності незавантажені, кошти заморожуються в неліквідних запасах, дебіторській заборгованості, окремі сектори діяльності виявляються збитковими тощо. Для уникнення чи нейтралізації проблем стратегічного характеру на підприємстві слід запровадити механізми стратегічного контролінгу.

Під стратегічним контролінгом в управлінні витратами підприємства розуміють комплекс функціональних завдань, інструментів і методів довгострокового управління витратами, вартістю та ризиками. Вважається, що часовий горизонт стратегічного контролінгу необмежений.

Стратегічний фінансовий контролінг повинен забезпечувати керівництво підприємства й інших структурних підрозділів значущою інформацією про стратегію підприємства (зміну поточних показників у стратегічному періоді). Так, із погляду стратегічного контролінгу, такий показник, як прибуток, розглядається не як внутрішній показник, що характеризує результат діяльності підприємства, а як зовнішній показник (результат), що характеризує становище підприємства відносно існуючих і можливих конкурентів.

Отже, метою стратегічного фінансового контролінгу є формування інформації про можливі пріоритетні напрями розвитку стратегії підприємства шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків при зіставленні даних про витрати, ціни, попит, фінансове становище й інші аналогічні інформаційні аспекти конкурентів, а також уживання заходів щодо регулювання виниклих відхилень і оптимізації співвідношення «витрати – прибуток».

До основних напрямів, що характеризують систему фінансового стратегічного контролінгу, належать: пошук інформації за межами підприємства (зовнішньої) про конкурентів і її аналіз; визначення залежності між стратегічною позицією, обраною підприємством і очікуваним застосуванням внутрішньої звітності з погляду стратегічного позиціонування; одержання конкурентної переваги за рахунок аналізу методів скорочення витрат і ланцюжка цінності й оптимізації факторів витрат та прибутку.

Стратегічний контролінг фіксується на визначених ключових елементах діяльності підприємства, що дозволяє створювати економічні цінності.

Слід зазначити, що теорія стратегічного контролінгу зосереджує увагу на зобов'язаннях підприємства й альтернативних можливостях. Їхня конкретизація полягає в наступному [12]:

Перше, підприємства беруть на себе ряд ділових зобов'язань, що в результаті приводять до обміну економічними цінностями за допомогою ділових операцій.

Ефект від аналізу подібного роду зобов'язань полягає в тому, що стає зрозумілим, як змінюються ціни на підприємстві за визначений період часу, а також ступінь схильності підприємства до ризику.

Проблема полягає в тому, щоб проаналізувати й оцінити фінансові наслідки взятих зобов'язань.

Друге, менеджери є агентами різних зацікавлених груп (особливо власників підприємства). Вони не завжди виконують зобов'язання відповідно до прийнятої стратегії підприємства або найбільш ефективним способом. Крім того, право виконання зобов'язань розподіляється між різними рівнями управління й у деяких випадках делегується окремим особам чи фірмам поза даним підприємством.

Це викликає необхідність контролю як між особами, зацікавленими в роботі підприємства і керівництвом, так і між керівниками різних рівнів управління.

Третє, зобов'язання приводять до змін цінностей усередині підприємства, що реалізуються в матеріальній формі у вигляді грошових потоків. Готівка – первинний ресурс будь-якого підприємства, інакше кажучи, ресурс, на якому базуються всі інші ресурси підприємства.

Розуміння механізму руху грошових потоків є основою вирішення проблеми благополуччя підприємства залізничного транспорту і його процвітання.

Четверте, зобов'язання беруть на себе керівники, що мають право на управління потенціалом підприємства.

Проблема керівництва полягає в правильному визначенні цього потенціалу, підвищенні його рівня і прийнятті рішень про його найбільш ефективне використання.

У свою чергу, потенціал підприємства залізничного транспорту визначає діапазон альтернативних можливостей, що може використовувати підприємство. Однак варто врахувати, що для ухвалення рішення про їхнє використання потрібно визначити, чи приведуть прийняті зобов'язання до збільшення грошової маси. Після прийняття такого роду рішень необхідно контролювати й аналізувати наслідки (залежності від успіху чи невдачі). Тим самим створюються умови для наступного збільшення потенціалу.

Отже, стратегічний контролінг можна визначити як фінансовий аналіз проблем, пов'язаних з чотирма факторами: зобов'язаннями, контролем, грошовими потоками (витратами) і потенціалом підприємства.

Базовими складовими тактичного контролінгу є система річних бюджетів і бюджетний контроль. У разі необхідності бюджети можуть складатися з розподілом між кварталами, місяцями, декадами і навіть днями. Головною метою тактичного контролінгу є організація системи управління досягненням поточних (короткострокових) фінансових цілей підприємства.

Такі цілі можуть знаходити свій вираз у показниках виручки від реалізації, прибутку, постійних і змінних витрат, рентабельності капіталу тощо. Цільові показники тактичного контролінгу повинні корелювати з монетарними та немонетарними цілями, визначеними в рамках стратегічного контролінгу.

Цілком зрозуміло, що планування без дієвого контролю за ходом виконання планів не має сенсу. З іншого боку, контроль без планування теж неможливий. Контроль – це невід'ємна складова та умова планування. Без синтезу планування і контролю існує велика ймовірність неправильної оцінки можливих фінансових ризиків і, як наслідок – помилкові, запізнілі або нескоординовані управлінські рішення і дії. Взаємозв'язок бюджетування та бюджетного контролю характеризує основний зміст тактичного контролінгу, який, власне, полягає в систематичному порівнянні фактичних показників діяльності підприємства із запланованими та подальшому аналізі відхилень.

Контроль становить базу для виявлення причин відхилень і визначення слабких місць на підприємстві.

Тактичний фінансовий контролінг (на відміну від стратегічного) спирається переважно на внутрішні джерела інформації, зокрема дані рахунків прибутків і збитків, руху грошових коштів тощо. Основна увага при цьому концентрується на дослідженні таких співвідношень, як «доходи – витрати» та «грошові надходження – грошові видатки», у той час як стратегічний контролінг зорієнтований на аналіз шансів і ризиків, сильних і слабких сторін.

Важливим елементом тактичного фінансового контролінгу є внутрішній консалтинг та методологічне забезпечення. У процесі виконання цієї функції служби контролінгу здійснюють консультування менеджменту підприємства, керівників структурних підрозділів, окремих стратегічних одиниць з питань оптимізації досягнення поставлених цілей та вирішення поточних проблем. Консультаційні послуги можуть надаватися також під час проведення внутрішнього аудиту або в разі виявлення певних недоліків чи резервів. У рамках даного функціонального блоку контролінг займається розробкою внутрішніх інструкцій, методик, рекомендацій на замовлення менеджменту та окремих структурних підрозділів.

Метою тактичного контролінгу є створення такої системи управління, яка ефективно допомагає досягати поточних цілей підприємства, а також оптимізує співвідношення «витрати – прибуток». Тактичний контролінг орієнтований на короткострокові цілі й контролює такі основні показники, як рентабельність, ліквідність, продуктивність і прибуток.

Сукупність дій суб'єкта підприємництва можна розглядати як потік подій, які переводять економічну систему підприємства з одного стану в інший, що є тотожним зміні його фінансового стану. На практиці це відображається зміною фінансової автономії підприємства, рівня його платоспроможності та розрахункової дисципліни, яка характеризується своєчасністю розрахунків за зобов'язаннями, відносним подорожчанням вартості капіталу, залученого із зовнішніх джерел, яке підвищує ризик втрати прибутковості або посилення кризових явищ.

У свою чергу, захищеність господарського механізму від недостатньої гнучкості виробничих процесів чи невідповідності основних характеристик та результатів діяльності динамічним вимогам зовнішнього оточення забезпечується завдяки прибутковості, досягнутій на попередніх етапах кращого функціонування, або більшій системній керованості. Зазвичай висока рентабельність вітчизняних промислових підприємств досягається не стільки за рахунок якості продукції чи економії витрати, скільки шляхом відповідної цінової політики, дотримання якої і знаходиться в центрі уваги контролінгових служб та їх керівних підрозділів. Однак зростання прибутку виключно за рахунок цінового фактора визначає низьку його якість. Вища якість економічного зростання, як відомо, досягається за рахунок ділової та виробничої активності та за рахунок економічного ефекту нових ресурсозберігальних технологій. Саме на ці характеристики господарського процесу повинні в переважній більшості спрямовуватися контролінгові процедури.

Таким чином, на основі здійсненого теоретичного аналізу можна зробити висновки, що під фінансовим контролінгом слід розуміти систему забезпечення ефективного управління підприємством на основі виконання функцій планування, координації і контролю для досягнення мети і запланованих

результатів діяльності. Фінансовий контролінг є важливим елементом загальної системи контролінгу і відрізняється спрямованістю і обсягом діяльності, що охоплюється.

Висновок. На основі вищевикладеного можна констатувати наступний логічно обґрунтований висновок. Розвиток фінансового контролінгу в відбувається в умовах орієнтації підприємства на ринкові умови господарювання, що призводить до зростання управлінської складової. Головною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при збереженні якісної структури фінансових показників діяльності підприємства та забезпеченні мінімізації ризику. Реалізація процесу контролінгу на підприємстві має охоплювати перспективні моменти розвитку підприємства і спиратися на такі елементи, які дозволяють поєднати методи та інструменти контролінгу в управлінні підприємством. В основі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства лежить правильна постановка стратегічних цілей і завдань, спрямованих на вирішення проблем короткострокового періоду, до яких, зокрема, належить фінансовий контролінг й формування стратегії довгострокового розвитку діяльності підприємства. Тому процес функціонування контролінгу на підприємстві необхідно розглядати і як елемент оперативного управління підприємством, і як складову стратегічного управління. Фінансовий контролінг на підприємстві сприятиме створенню взаємозв'язків між окремими управлінськими структурами, об'єднанню різноманітних аспектів управлінської діяльності, підвищити ефективність всього процесу управління його фінансовою діяльністю.

Список літератури: 1. Стефаненко М.М., Набієва Л.Ю. Використання контролінгу в системі управління підприємством // Економіка та держава. (Серія: Економічна наука). – 2007. – № 2. – С. 24 – 26. 2. Балабанова Л.В. Маркетинговий контролінг: теорія та методологія: монографія / Л.В. Балабанова, О.О. Гасило. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. – 212 с. 3. Давидович І.Є. Контролінг: навчальний посібник / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с. 4. Килимнюк В. Еволюція контролінгу. Його місце та роль в економіці підприємства // Економіст. – 2013. – № 1. – С. 47 – 49. 5. Гізатулліна О.М. Роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством [Електронний ресурс] / О. М. Гізатулліна, О. П. Чучко. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2012_2/54.pdf. 6. Е. А. Ананькіна Контролінг як інструмент управління підприємством: монографія / [Ананькіна Е. А., С. В. Данилочкін, Н. Г. Данилочкіна і др.]; под ред. Н. Г. Данилочкіної. – М.: ЮНІТИ-ДАНА, 2003. – 279 с. 7. Григорів О. О. Теоретичні засади запровадження контролінгу [Електронний ресурс] / О. О. Григорів. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_2/33.pdf. 8. Лаута Ю.С. Создание системы контроллинга на промышленном предприятии / Ю.С. Лаута, Б.И. Герасимов; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б.И. Герасимова. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2005. 96 с. 9. Басанцов І. В. Проблемні питання розвитку та перспективи формування нової моделі системи державного фінансового контролю в Україні // Збірник наукових праць. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Вип. 15. – С. 432–437. 10. Рябенков, О.В. Система фінансового контролінгу на підприємстві [Текст] / О.В. Рябенков // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. – Суми: СумДУ, 2014. – Т.1. – С. 275-277. 11. Карцева В. В. Фінансовий контролінг в системі фінансового менеджменту [Електронний ресурс] / В. В. Карцева. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/195.pdf. 12. Прохорова В.В. Контролінг в управлінні витратами підприємств [Текст]: Монографія / В.В. Прохорова, Н.В. Сабліна. – Харків: УкрДАЗТ, 2010. – 256 с.

Список литературы: 1. Стефаненко М.М., Набиева Л.Ю. Использование контроллинга в системе управления предприятием // Инновации. (Серия: Экономическая наука). – 2007. – № 2. – С. 24 – 26. 2. Балабанова Л.В. Маркетинговый контроллинг: теория и методология: монография / Л.В. Балабанова, А.А. Гасило. – Донецк: ДонНУЭТ, 2006. – 212 с. 3. Давыдович И.Е. Контроллинг: учебное пособие / И.Е. Давыдович. – М.: Центр учебной литературы, 2008. – 552 с. 4. Килимнюк В. Эволюция контроллинга. Его место и роль в экономике предприятия // Экономист. – 2013. – № 1. – С. 47 – 49. 5. Гизатуллина А.Н. Роль контроллинга в системе управления предприятием [Электронный ресурс] / А. Н. Гизатуллина, А. П. Чучко. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2012_2/54.pdf. 6. Е. А. Ананькина Контролинг как инструмент управления предприятием: монография / [Ананькина Е. А., С. В. Данилочкин, Н. Г. Данилочкина и др.]; под ред. Н. Г. Данилочкиной. – М.: ЮНТИ-ДАНА, 2003. – 279 с. 7. Григорьев А. А. Теоретические основы внедрения контроллинга [Электронный ресурс] / А. А. Григорьев. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_2/33.pdf. 8. Лаута Ю.С. Создание системы контроллинга на промышленном предприятии / Ю.С. Лаута, Б.И. Герасимов; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б.И. Герасимова. Тамбов: Изд-во Тамбове. гос. техн. ун-та, 2005. 96 с. 9. Басанцов И. В. Проблемные вопросы развития и перспективы формирования новой модели системы государственного финансового контроля в Украине // Сборник научных трудов. – Каменец-Подольский, 2007. – Вип. 15. – С. 432-437. 10. Рябенков, А.В. Система контроллинга на предприятии [Текст] / А.В. Рябенков // Экономические проблемы устойчивого развития: материалы Международной научно-практической конференции, посвященной памяти проф. Балацкого А.Ф., м. Суми, 6-8 мая 2014 г.: в 2-х т. / Под общ. ред.: А.В. Прокопенко, А.В. Люлева. – Сумы: СумГУ, 2014. – Т.1. – С. 275-277. 11. Карцева В. В. Финансовый контроллинг в системе финансового менеджмента [Электронный ресурс] / В. В. Карцева. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/195.pdf. 12. Прохорова В.В. Контроллинг в управлении затратами [Текст]: Монография / В.В. Прохорова, Н.В. Саблина. – Харьков: УкрДАЗТ, 2012 – 256 с.

Bibliography (transliterated): 1. Stefanenko M.M., Nabijeva L.Ju. Vykorystannja kontrolingu v systemi upravlinnja pidpryemstvom // Ekonomika ta derzhava. (Serija: Ekonomichna nauka). – 2007. – № 2. – С. 24 – 26. 2. Balabanova L.V. Marketingovyj kontroling: teorija ta metodologija: monografija / L.V. Balabanova, O.O. Gasylo. – Donec'k: DonDUET, 2006. – 212 s. 3. Davydovych I. Je. Kontroling: navchal'nyj posibnyk / I. Je. Davydovych. – K.: Centr uchbovoi literatury, 2008. – 552 s. 4. Kylymnyuk V. Evolucijj akontrolingu. Jogomiscetaro v ekonomicii pidpryemstva // Ekonomist. – 2013. – № 1. – С. 47 – 49. 5. Gizatullina O.M. Rol finansovogo kontrolingu v systemi upravlinnja pidpryemstvom [Elektronnyj resurs] / O. M. Gizatullina, O. P. Chuchko. – Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/ekfor/2012_2/54.pdf. 6. E. A. Anan'kina, Kontroling kak ystrument upravlenija predprjatjem: monografija / Anan'kina E. A., S. V. Danylochkyn, N. G. Danylochkyna y dr.; podred. N. G. Danylochkynoj. – M.: JuNYTY-DANA, 2003. – 279 s. 7. Grygoriv O. O. Teoretychni zasady zaprovadzhenja kontrolingu [Elektronnyj resurs] / O. O. Grygoriv. – Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_2/33.pdf. 8. Lauta Ju.S. The creation of a controlling system in an industrial plant / Ju.S. Lauta, B.Y. Gerasymov; podnauch. red. d-ra ekon. nauk, prof. B.Y. Gerasymova. Tambov: Yzd-voTamb. gos. tehn. un-ta, 2005. 96 s. 9. Basancov I. V. Problemni pytannja rozvytku ta perspektivy formuvannja novoi modeli systemy derzhavnogo finansovogo kontrolju v Ukraini // Zbirnyk naukovykh prac. – Kam'janec'-Podil's'kyj, 2007. – Vyp. 15. – S. 432–437. 10. Rjabenkov, O.V. Systemafinansovogokontrolingunapidpryemstvi [Tekst] / O.V. Rjabenkov // Ekonomichni problemy stalo gorozvytku: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferencii, prysvjachenoi pam'jatiprof. Balac'kogo O.F., m. Sumy, 6-8 travnja 2014 r.: u 2-h t. / Zazag. red.: O.V. Prokopenko, O.V. Ljul'ova. – Sumy: SumDU, 2014. – T.1. – S. 275-277. 11. Karceva V. V. Finansovyj kontroling v systemi finansovogo menedzhmentu [Elektronny resurs] / V. V. Karceva. – Rezhym dostupu: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/195.pdf. 12. Prohorova V.V. Kontroling v upravlinni vitratami pidpriemstv [Tekst]: Monografiya / V.V. Prohorova, N.V. Sablina. – Harkiv: UkrDAZT, 2010. – 256 s.

УДК 336.64

Теоретичні аспекти фінансового контролінгу

Ринкові умови господарювання характеризуються високою нестабільністю. У зв'язку з цим ефективне управління передбачає впровадження на підприємстві системи фінансового контролінгу, що забезпечує координацію функціонуючих підсистем управління на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності. Провідною метою фінансового контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників при мінімізації ризику, збереженні ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Статтю присвячено дослідженню теоретичних аспектів фінансового контролінгу на підприємстві як складової системи ефективного управління підприємством, що забезпечує стійке фінансове функціонування підприємства. На підставі проведеного теоретичного аналізу наукових підходів сучасних економістів визначено сутність «фінансів» та «контролінгу» в формуванні дефініції «фінансовий контролінг».

Ключові слова: фінанси, контролінг, фінансовий контролінг.

УДК 336.64

Теоретические аспекты финансового контроллинга

Рыночные условия хозяйствования характеризуются высокой нестабильностью. В связи с этим эффективное управление предполагает внедрение на предприятии системы финансового контроллинга, обеспечивающей координацию функционирующих подсистем управления на наиболее приоритетных направлениях финансовой деятельности. Целью финансового контроллинга является ориентация управленческого процесса на максимизацию прибыли и стоимости капитала собственников при минимизации риска, сохранении ликвидности, платежеспособности и финансовой устойчивости предприятия. Статья посвящена исследованию теоретических аспектов финансового контроллинга на предприятии как составляющей системы эффективного управления предприятием, что обеспечивает устойчивое финансовое функционирование предприятия. На основании проведенного теоретического анализа научных подходов современных экономистов определены сущность «финансов» и «контроллинга» в формировании дефиниции «финансовый контроллинг».

Ключевые слова: финансы, контроллинг, финансовый контроллинг.

УДК 336.64

Theoretical aspects of controlling

Market conditions are characterized by high instability. In this regard, effective management involves the introduction of the enterprise controlling system ensure the coordination of the functioning of the sub control on the highest priority areas of financial activity. The leading purpose of financial controlling is the orientation of the management process to maximize profit and cost of capital owners while minimizing risk, maintaining liquidity, solvency and financial stability of the enterprise. The article is devoted to study the theoretical aspects of financial controlling in the enterprise as part of the system for effective management of the enterprise that provides sustainable financial functioning of the enterprise. On the basis of theoretical analysis of scientific approaches modern economists defined the essence of "Finance" and "controlling" in the formation of the definition of "financial control".

Keywords: finance, controlling, financial controlling.